Al Barid

Nieuwsbrief

البريد

Nummer 8 Herfst 2024

Inhoud:

– Van de redactie	Jan van Zellem	2
– Agenda		2
– Belastinglabels van Jordanië	Avo Kaplanian	3
– Afghanistan	Folkert Bruinung	9
– Boekbespreking Ana van Es	Jan van Zellem	12
– Brieventoernooi	Sangers, Hooft en Kester	13
– Automaatboekje van Jordanië	Avo Kaplanian	18
– Opmerkelijke zegels	Redactie	24

Uitgave van de Filatelistische Contactgroep Islamitische Wereld ©

Van de redactie — Jan van Zellem

Hierbij de achtste uitgave van de nieuwsbrief. En let op dit is een extra dik nummer van 24 pagina's. Dit past bij onze jaarlijkse feestvergadering op 23 november 2024.

Ook op de laatste vergadering in september was er weer een veiling aanwezig.
De veilingmeester roept op tot het inleveren van materiaal.

Zie de notulen ledenvergadering 21 september 2024

Ook dit nummer geeft ons weer een flinke rondreis door ons verzamelgebied:
Avo Kaplanian neemt ons mee naar zeldzame belastinglabels van Jordanië, daarnaast een opvallend artikel over het enige automaatpostzegelboekje van Jordanië.
Folkert Bruining reist met ons naar een heel bijzonder land in de filatelie namelijk Afghanistan.
Vervolgens een boekbespreking over de spoorwegen in Turkije, Syrië en Irak.
Maar liefs drie deelnemers van de rubriek het Brieventoernooi: Jan Sangers over Iran, Theo Hooft over "Dome of The Rock" en Theo Kester over de postverbinding Egypte-Iran. Al met al weer een bijzonder nummer. Dank voor de mooie bijdragen.

Hierbij nog een **oproep** aan de deelnemers van het **brieventoernooi**, ook van vorig jaar, om hun inzendingen naar de redacteur in te sturen!! Zie pagina 13.

Na ieder artikel of bijdrage wordt het emailadres van de schrijver vermeld.
Bij vragen, aanvullingen en opmerkingen graag een reactie. Dat bevordert het contact en geeft verdieping voor de schrijver en de vereniging. Natuurlijk mag dit ook via de redacteur: redactie.pv.albarid@gmail.com

Stuur ook wat in, samen de filatelie delen!!

Let op:
Emailadressen secretariaat: secr.pv.albarid@gmail.com en voor
redactie: redactie.pv.albarid@gmail.com
GRAAG BIJ CONTACT OF INSTUREN DEZE E-MAILS GEBRUIKEN

Agenda:

- 23 november 2024: feestelijke vergadering FCIW Al Barid, Woerden
- 28 en 29 december 2024: Oudjaarsbeurs, Houten

Sigaretten, sigaren of snuiftabak?
Ongebruikelijke belastingslabels van het Mandaat Palestina

door Avo Kaplanian Auteursrecht © 2024

Elke serieuze postzegelverzamelaar of filatelist moet zo nu en dan opruimen om zijn of haar verzamelgebieden op te frissen. Door dit te doen, vindt men items die waren vergeten of waarvan men niet wist dat ze in de collectie of op de planken lagen. Dit is het geval met de onderwerpen van dit artikel. Terwijl ik aan het opruimen was, kwam ik de volgende ongebruikelijke belastinglabels van Palestijns Mandaat tegen die ik lang geleden heb gekocht en waarvan ik hun aanwezigheid in mijn collecties volledig was vergeten.
Wat deze items bijzonder maakt, is het feit dat ik nog nooit soortgelijk materiaal heb gezien in mijn vele jaren van het verzamelen van postzegels van het Mandaatgebied Palestina, postgeschiedenis en inkomsten. Voeg daarbij dat noch de "Bale Palestine Specialized Catalogue of the stamps and Postal History of Palestine Mandate"[1], noch de "Wallerstein Specialized Catalogue of Palestine and Israel Revenues",[2] de twee meest gespecialiseerde publicaties over de filatelie en de revenues van Palestina, iets heeft vermeld of aangegeven over dergelijke belastinglabels. Noch ben ik in mijn vele jaren van het bestuderen van het Palestijnse Mandaat-filatelie dergelijke items tegengekomen of heb ik tot nu toe iets over hen gepubliceerd gezien.
Toen Tobias Zywietz mij attendeerde op de enige publicatie die dergelijke items vermeldde, namelijk, die van Andrew McClellan getiteld "Palestine: Tobacco and Other Excise banderolles."[3] was ik totaal niet op de hoogte van deze publicatie en de fantastische website van de heer McClellan. Mijn grote dank gaat dan ook uit naar Tobias. In het hoofdstuk van de Palestina-etiketten worden veel van dergelijke items geïllustreerd, maar helaas zijn ze in slechte staat of zijn ze op verschillende plaatsen gescheurd. Maar toch is deze publicatie de beste die ik ooit over deze etiketten en accijnzen heb gezien.

Jordanië en het door Israël bezette Palestina
In het boek "The Revenue stamps of Jordan & the Occupied Territory (West Bank)"[4], geschreven door mij en Joe Ross, hebben we vergelijkbare belastinglabels voor alcohol, sigaretten, tabak, lucifers en speelkaarten opgesomd die qua ontwerp vergelijkbaar zijn met degene die ik hier laat zien, maar die door Jordanië zijn uitgegeven om in Jordanië zelf te worden gebruikt (*fig. 1, 1a, en 1b*) en door Israël voor gebruik op de bezette Westelijke Jordaanoever (*fig. 2 en 2a*). Zoals de lezer zal zien, hebben al deze items te maken met tabak, sigaretten en roken. Deze belastingstroken hebben geen data dus de data van uitgifte en de gebruiksperiode moeten dus worden bepaald aan de hand van archiefstukken.

Fig. 1: Jordaans belastinglabel voor geïmporteerde alcohol

[1] *Bale, 2010.*
[2] *Wallerstein, 1987.*
[3] *See the Revenue Reverend website: https://www.revrevd.com/palestine.html.*
[4] *Ross & Kaplanian, 2004*

Fig. 1a: Jordaans belastinglabel voor geïmporteerde buitenlandse tabak

Fig. 1b: Jordaans belastinglabel voor 10 binnenlandse sigaretten.

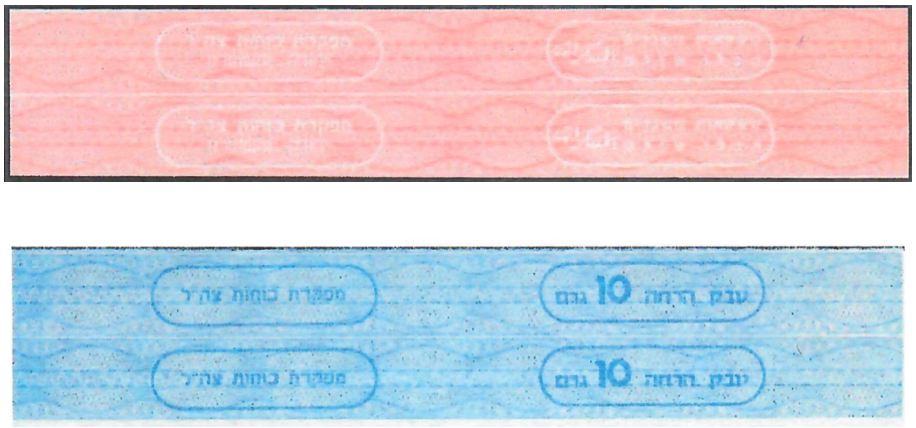

Fig. 2 en 2a: Alcohol-belastinglabel (boven) en tabaksbelastinglabel (onder) uitgegeven door het Israëlische leger voor gebruik op de bezette Westelijke Jordaanoever.

Mandaat Palestina

Beginnend met ***fig.3*** zien we een verticaal blok van vier stroken in lichtbruine kleur met de drietalige (Arabisch, Engels en Hebreeuws) tekst die luidt: "Palestina / Sigaretten vervaardigd in Palestina / 5 gram / Accijns betaald". In ***fig.4*** zien we een soortgelijk verticaal blok van vier in lichtgroen met dezelfde tekst als het vorige, maar met het gewicht van 6 gram. ***Fig.5* en *6*** tonen nog twee verticale stroken van vier in lichtviolet en donkerblauw met dezelfde tekst maar met het gewicht van respectievelijk 9 en 20 gram.

Fig. 3: Sigarettenbelasting voor 5 gram

Fig. 4: Sigarettenbelasting voor 9 gram

Fig. 5: Sigarettenbelasting voor 9 gram

Fig. 6: Sigarettenbelasting voor 20 gram

Fig. 7 toont een afwijkend ontwerp van een verticale strook van twee etiketten van de tabaksbelasting met de tekst in drie talen die luidt: "Palestina / Tabak / 20 gram / Accijns betaald" in zwart met twee brede marges aan de linker- en rechterkant met een soort arabesk ontwerp.

In ***fig. 8*** zien we nog een verticale strook van vijf in donkerblauw met de tekst: "Palestine / Cigars Manufactured in Palestine / 10 grammes / Accijns betaald".

Een andere verticale strook van vier in oranje voor de inkomsten uit tabaksbelasting is weergegeven in ***fig. 9.*** De tekst hier luidt: "Palestina / In het buitenland vervaardigd / Tabak / Invoerrechten betaald".

Fig. 7: Tabaksbelasting *(formaat verkleind)*

Fig. 8: Sigarenbelasting, 10 gram

Fig. 9: Belasting op geïmporteerd tabak

Fig. 10 toont nog een verticale strook van vier in lichtblauwe kleur met de tekst: "Palestine / Snuff / Gemaakt in Palestina / Accijns betaald / 10 gram".

Tenslotte zien we in ***fig. 11 e***en strook van vier in een gele verticale strook van de lucifer belasting. Er staat: "Palestina / In Palestina gemaakte lucifers / Accijns betaald". Net als de tabaksbelastingstrook van twee die in ***fig. 7*** wordt getoond, heeft deze luciferbelastingstrook van vier twee marges aan de rechter- en linkerkant met een ander arabesk ontwerp.

Fig. 10: belasting op snuiftabak

Fig. 11: Belasting op lucifers *(beeldformaat verkleind)*

Uitgiftedata en andere illustraties zijn te vinden op de website van Revenue Reverend. Alle verdere informatie of afbeeldingen die lezers kunnen aanreiken, worden zeer op prijs gesteld.

Bronnen en Literatuur

Bale: de postzegels van het Mandaat van Palestina 1917-1948; gespecialiseerde catalogus met toevoegingen van omslagen en briefpapier; 2010 / Joseph D. Stier [ed.] ; deskundige toevoegingen: Jacques Kaufmann. Ramat Gan: Chariot GlobalMarketing, 2010. 288 p. ISSN: 1350-679X = De postzegels van het Mandaat Palestina 1917-1948.

Ross, Joseph L.: De belastingzegels van Jordanië en het bezette gebied (Westelijke Jordaanoever) / Joe Ross & Avo Kaplanian. Elverta: Ross, 2004. 81 p. ISBN: 0-9677307-1-6.

Wallerstein, William: Wallerstein gespecialiseerde catalogus van de belastingzegels uit Palestina en Israël. Los Angeles/New York: Mosden, 1987

McClellan, Andrew: Palestina: tabak en andere accijns banderolles (belastingbandjes/stroken). In: Revenu Reverend. Online: https://www.revrevd.com/palestine.html.

Reacties en opmerkingen naar avo1945@hotmail.com

Verzamelgebied Afghanistan

De Islamitische Wereld is een breed verzamelgebied. Een van de landen die daar toebehoort is Afghanistan. Onze vereniging telt vanouds weinig verzamelaars van dit land. In ons blad Al Barīd is er nauwelijks over geschreven.
Het voornemen is om in 2025 een 'glossy' van Al Barīd uit te brengen met als thema 'postroutes'. Hierover nadenkend en wat literatuur doornemend stuitte ik op een curieus onderwerp. In de stad Mazar-i-Sharif in Afghanistan zou een postagentschap hebben bestaan van het khanaat van oechara, tegenwoordig Oezbekistan.
Ik ben een leek op het gebied van Afghanistan maar ik kreeg hulp. Ik heb een vraag uitgezet bij Robert Jack in het Verenigd Koninkrijk. En ik kreeg uitgebreid antwoord. Ik wil de bevindingen graag met u delen.

Postagentschap van Boechara?

Op de site van de Collectors Club in Chicago[1] las ik het volgende:
'The Khanate of Bukhara established one of the three foreign post offices operating in late 19th century Afghanistan (the other two being those of British India and the British Army). The postal agency was located in Mazar Province and acted as a transfer point for large amounts of commercial mail generated between Bukhara and the other trans-Oxus (now Amu Dar'ya) River khanate regions in central and West Asia, ranging from the Pamirs plateau to the Aral Sea. The trans-Oxus khanates were relegated to protectorates of Imperial Russia status during the 1870s-1880s; Bukhara retained limited independence and was not considered as being part of the Russian Post Office. The Bukhara Postal Agency used the stamps of Afghanistan and appropriately inscribed Afghan postal markings; the agency appears to have been in operation as late as early 1922, at which time the Bukhara Republic joined the U.S.S.R.'.

Vertaling van de redactie:
'Het kanaat van Boechara stichtte één van de drie buitenlandse postkantoren die aan het einde van de 19e eeuw in Afghanistan actief waren (de andere twee waren die van Brits-Indië en het Britse leger). Het postagentschap was gevestigd in de provincie Mazar en fungeerde als overslagpunt voor grote hoeveelheden commerciële post die werden opgehaald tussen Boechara en de andere regio's van het kanaat van de trans-Oxus (nu Amu Dar'ya) rivier in Centraal- en West-Azië, variërend van het Pamirs-plateau tot het Aralmeer. In de jaren 1870-1880 werden de trans-Oxus-kanaten verbannen naar protectoraten met de status van keizerlijk Rusland; Boechara behield een beperkte onafhankelijkheid en werd niet beschouwd als onderdeel van het Russische postkantoor. Het postagentschap van Boechara gebruikte de postzegels van Afghanistan en schreef de Afghaanse poststempels op de juiste manier; het bureau lijkt tot in het begin van 1922 te hebben geopereerd, totdat de Republiek Boechara zich bij de USSR aansloot'.

Zo te lezen is hier sprake van een postroute tussen Afghanistan en een van de zuidelijke kanaten die eertijds bestonden. Heel interessant natuurlijk!
Toch wilde ik graag het fijne hiervan weten, dus Robert Jack gevraagd.

[1] https://www.collectorsclubchicago.org/philatelic-encyclopedia/afghanistan-khanate-of-bukhara-postal-agency/

‘Gewoon’ postkantoor

Hij schreef:

‘Dear Folkert,

I think the use of the name ‘Bokhara’ in an Afghan postmark might be a bit misleading. There is no evidence of any mail connection between Afghanistan and Bokhara (ie Russia) prior to Afghanistan’s entry into the UPU in 1928 – Boggs[2] was quite clear about that. In fact, the opposite is true – a friend of mine had a ‘sideline’ collection of mail from merchants in Bokhara to Mazar which went via Russia to Europe, then by sea to India and into Afghanistan the normal way – a journey of 10,000 miles rather than a direct route of 800 miles.

There is a postmark which is inscribed ‘Bokhara Embassy Mazar-i-Sharif’ – but this is a purely Afghan postmark – nothing whatsoever to do with Bokhara. It is thought that the wording came about because the post office was located in the same building as the Bokhara Embassy in Mazar (I’m sorry but I can’t remember where I read this information – I will keep looking!). I attach a few scans of the regular postmark (oval) and the associated registration cancel (rectangular). Boggs says the earliest known is February 1920, but you will see that I have a couple that are earlier than that.

All the best,

Robert’

Vertaling van de redactie
'Beste Folkert,

Ik denk dat het gebruik van de naam "Boechara" in een Afghaans poststempel een beetje misleidend is. Er is geen bewijs van een postverbinding tussen Afghanistan en Buchara (d.w.z. Rusland) voorafgaand aan de toetreding van Afghanistan tot de UPU in 1928 – Boggs[2] was daar vrij duidelijk over. In feite is het tegenovergestelde waar - een vriend van mij had een 'nevenactiviteit' -inzameling van post van kooplieden in Boechara naar Mazar die via Rusland naar Europa ging, vervolgens over zee naar India en op de normale manier naar Afghanistan - een reis van 10.000 mijl in plaats van een directe route van 800 mijl. Er is een poststempel met het opschrift "Boechara Embassy Mazar-i-Sharif" – maar dit is een puur Afghaans stempel – dat heeft helemaal niets met Boechara te maken. Er wordt gedacht dat de formulering tot stand is gekomen omdat het postkantoor zich in hetzelfde gebouw bevond als de Boechara-ambassade in Mazar (het spijt me, maar ik kan me niet herinneren waar ik deze informatie heb gelezen - ik zal blijven zoeken!). Ik voeg een paar scans toe van het gewone stempel (ovaal) en het bijbehorende aantekenstempel (rechthoekig). Boggs zegt dat de vroegst bekende februari 1920 is, maar je zult zien dat ik er een paar heb die eerder zijn dan deze datum.

Al het beste, Robert'

[2] Winthrop S. Boggs, Afghanistan, Fifty Years of the Amir’s Post 1870 to 1920

Paar (2x2 abasi, Mi Afghanistan nr. 188b) op aangetekende brief van Bokhara Embassy Mazar-i-Sharif via Kaboel naar Peshawar in Brits Indië, vertrek 1338 Rabi I 5 [3] *(Islamitische maandkalender, Gregoriaans 28 november 1919), aankomst 1338 Jamadi I 2 (23 januari 1920). De brief is meer dan 50 dagen onderweg geweest. Het rechthoekige stempel is het aantekenstempel van het Afghaanse postkantoor. Collectie Robert Jack.*

Hoewel je het op het eerste gezicht zou denken was er dus geen sprake van een postkantoor van Boechara in Mazar-i-Sharif. Het was een 'gewoon' postkantoor van Afghanistan in hetzelfde gebouw als de ambassade. Maar een leuk verhaal blijft het!

Site van Robert Jack

Mijn dank gaat uit naar Robert Jack in Engeland voor alle informatie die ik van hem kreeg en de vragen die hij heeft beantwoord. Zijn site bevat veel informatie over de filatelie van Afghanistan. Een bezoek aan de site is zeker de moeite waard.
www.afghanphilately.co.uk

[3] Afghan Date Converter: https://www.moore.af/resources/taxation-resources/date-converter

Reacties en opmerkingen naar folkertbruining49@hotmail.com

Boekbespreking **Jan van Zellem**

In de weekendbijlage van dagblad Trouw las ik een recensie van een boek geschreven door oud Midden-Oosten correspondent van de Volkskrant Ana van Es:

“De Bagdad Berlijn Express”

Eigenlijk kan je ook zeggen de Berlijn Basra Express want in het boek gaat ze vanuit het heden in een nieuwe Chinese snelheidstrein vanuit Bagdad noordwaarts naar het verleden, de aanleg van de spoorlijn door het Ottomaanse rijk later Turkije door Syrië naar Irak tot aan en vanaf Basra (zie kaartje)
De machtsstrijd tussen de Duitsers en de Britten bij de aanleg wordt bijzonder belicht. Vanuit het veroveren van de opgravingen om naar Berlijn en Londen te sturen ontstaat door de Duitsers vanuit het noorden en door de Britten vanuit het zuiden met veel moeite de nieuwe spoorlijn. Voor de Britten kan dit ook een nieuwe gateway over land van India naar het moederland betekenen. Opvallend is de beschrijving van de door de Duitsers geïnitieerde Jihad in de 1e wereldoorlog om de Britten met behulp van de lokale bevolking te verdrijven. Bekende namen komen voorbij zoals de Duitse archeoloog Max von Oppenheim, de Engelse avonturierster Gertrude Bell, die Irak vormgaf onder andere door het opzetten van een koninkrijk. Ook de Britse officier Lawrence of Arabia en Agatha Christie spelen een rol bij de ontwikkelingen in het Midden-Oosten.
Vanuit dat uitgebreid beschreven verhaal, vol anekdotes, komt de schrijfster terug naar het heden, de tijd van Sadam Hoessein en zijn liefde voor treinen, de tijd van de Islamitische Staat (IS) en het huidige personeel op de treinen, zoals Kapitein Dhafir, die zeventien aanslagen op het Irakese spoor overleefde. Alles in relatie tot de stations en de opkomst en soms ook ondergang van de spoorlijn naar het westen. De voorspelling dat er wordt nagedacht over een spoorlijn van Basra naar Teheran is ook bijzonder.

Het is een knap en bekwaam maar ook luchtig geschreven boek, ondanks de soms indringende feiten die zich in de meerdere decennia in dit gebied hebben afgespeeld.
Twee landkaarten geven inzicht in hetgeen wordt beschreven.
Met een bijna wetenschappelijk uitgebreide bronvermelding eindigt het boek.

Over de post in dit gebied wordt niets besproken maar door de ontwikkelingen en de functie van de spoorlijnen krijg je zeker een indruk hoe het vervoer van post in die jaren moet zijn gegaan. Voor iedere Midden-Oosten, spoor en filatelie-liefhebber (want filatelie is toch eigenlijk ook een bron van geschiedenis en vice versa) volgens mij een must om te lezen.

Brieventoernooi	Meerdere leden

In dit nummer de tweede bijdrage van de leden die mee hebben gedaan met het brieventoernooi. Dit wordt 4 x per jaar op de vergadering gehouden. Ook van de afgelopen jaren is dit zeker mogelijk om in te sturen.
Het mag gewoon het blad zijn dan u hebt getoond. Liefst echter het poststuk gescand op minimaal 300 dpi. Lukt dat niet maak dan een goede foto met je Phone. Dan kan ik het eventueel upgraden naar een voor de Nieuwsbrief acceptabele afdruk.
Graag aan de slag!

1) Bijdrage Jan Sangers (jansangers@hetnet.nl)

Deze fraaie kaart (afb 1) uit Iran, toen nog Perzië geheten gefrankeerd 18 Chahis. Twee zegels met de beeltenis van Sjah Reza. De kaart is verzonden op 4 september 1932 vanuit Kermanshah naar Cheribon in Nederlands-Indië. Het stempel op de postzegels is ongetwijfeld van de plaats van verzending Kermanshah, helaas niet leesbaar. Het is me niet gelukt om het geplakte tarief te vergelijken met de geldende tarieven. Als ik vanuit internet een vergelijking zou maken kom ik uit op een bedrag van ongeveer € 0,40, voor wat het waard is.

Het bijzondere aan deze kaart is de route die deze heeft afgelegd tijdens de verzending. Op de achterzijde staan slechts drie stempels die ons verder kunnen helpen. Het ontvangstadres is Cheribon op Java, Nederlands-Indië. Ondanks dat deze plek op aarde ten oosten van Kermanshah ligt gaat de kaar eerst naar het westen, naar Port Said, Egypte.
Er is vast geen verbinding geweest vanuit Iran naar Nederlands-Indië. In dat geval is Port Said logisch omdat er de nodige schepen vanuit daar naar Nederlands-Indië gingen. Het was een bekende route die genomen werd bij het versturen van post vanuit Nederland via landpost naar Nederlands-Indië.

Ondanks dat deze kaart verzonden is in de post-Ottomaanse periode lijkt het meest waarschijnlijk dat de postroute uit die periode ook voor deze keer gebruikt is. In de Ottomaanse tijd liep de postroute van Kermanshah via het uitwisselingskantoor in Hanekin (Iraq) naar Bagdad. Vanuit de overland route was een traject tussen Bagdad en Haifa per spoor. (afb 2b) de rode lijn is de spoorverbinding. Een traject vanuit Kermanshah van ongeveer 1700 km.

Van Haifa ging de post op de boot naar Port Said meestal via de Messageries Maritimes. Deze rederij exploiteerde op dat traject een veerdienst waarmee naast personen ook post werd vervoerd. Om vervolgens in Port Said aan te komen. Op het aankomststempel van Port Said (afb 4) staat de datum aangegeven van 18 september. De kaart is intussen 14 dagen op reis.
Vanuit Rotterdam was er op 7 september het schip van de Rotterdamse Lloyd de S.S. Sibajak vertrokken op een reis naar Nederlands-Indië. Het ligt voor de hand, gezien de reistijd, dat op 18 september waarschijnlijk de S.S. Sibajak aanlegde in Port Said.

De reis vanuit Port Said naar Nederlands-Indië duurde ongeveer 15 dagen en het lijkt niet onlogisch dat deze kaart door dit Nederlandse schip is meegenomen.

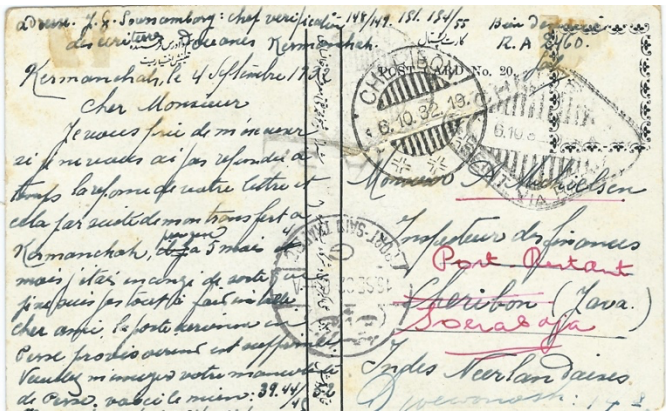

Dankzij de krantensite Delpher kunnen we de gedeeltelijk de route en reistijden van de Sibejak reconstrueren. Het blijkt dat het schip op 3 oktober is aangekomen in Sabang, Noord-Sumatra. Dat betekent dat de Sibejak de gebruikelijke hoofdroute die stoomschepen kozen naar de oost heeft gevolgd (afb. 5) Deze ging vanuit Suez, waar de Sibejak vertrokken was op 21 september langs Ceylon door de straat van Malakka. Vanuit Sabang ging de reis richting Batavia om de kaart vandaaruit door te laten sturen naar Cheribon. Waar de kaart op 6 oktober is afgestempeld.
De gemiddelde reistijd vanuit Port Said naar Nederlands-Indië kost ongeveer 15 dagen. Gerekend vanuit de datum van aankomst in Port Said en de uitreis vanuit Port Said 21 september kan dit wel kloppen. Mogelijk dat het schip nog Ceylon aangedaan heeft? Dat weet ik niet. Gezien de reistijd die het schip nodig heeft gehad zou dat nog kunnen. Of hiermee bewezen is hoe de route van deze postkaart gelopen heeft kan niet met 100% zekerheid vastgesteld worden. Gezien de data van de S.S. Sibejak ligt het voor de hand om aan te nemen dat deze door mij geschetste route de meest voor de hand liggende is.
Vaak kunnen we poststukken volgen aan stempels en of postale aanwijzingen. Deze zijn op dit poststuk karig voorhanden. Het ruitstempel dat op de achterzijde van de kaart is gezet is een reclamestempel met de tekst “Seint via Radio”. Dat stempel is ongetwijfeld in Cheribon aangebracht.

Dit artikel had niet tot stand kunnen komen zonder de welwillende hulp van Folkert Bruining die mij op dit spoor gezet heeft. Ik ben hem dan ook veel dank verschuldigd.

Bronnen: Delpher krantensite. Cees Jansen die mij het ruitstempel heeft kunnen verklaren. Kaartmateriaal Andreas atlas 7e oplage 1921. Folkert Bruinig (Al Barid). Afbeelding SS Sibejak sibajak schip - Zoeken Afbeeldingen (bing.com)

2) Bijdrage Theo Hooft (tisihooft@hetnet.nl)

World Heritage "Dome of the Rock"

Picture Post Card from Abu Dhabi U.A.E. to Beirut Lebanon. November 2019 Carrying the Al Quds issues from Iraq, Lebanon and the United Arab Emirates.

For sure the cover is not correctly franked, in fact it is a customization or, as the Germans call it, Kartonfilatelie; Maakwerk.

World Heritage "Dome of the Rock"

Umayyad coin picturing the Caliph

Abd al-Malik ibn Marwan ibn al-Hakam was the fifth Umayyad Caliph, ruling from April 685 until he died in October 705. He was of the first generation of born Muslims living in Medina.

The Dome of the Rock is the worlds oldest Islamic architecture still existing. It is located close to the Al-Aqsa mosque on the Temple Mount in the Old City of Jerusalem. The construction started in 691-692 CE on orders by Abd al-Malika. Its outside appearance changed several times e.g. during the Ottoman period and in the modern period, most notable the addition of the notably with the addition of the gold-plated roof in 1961.

Cross section of the Dome from 1877 based on work by Frederick Catherwood in 1833

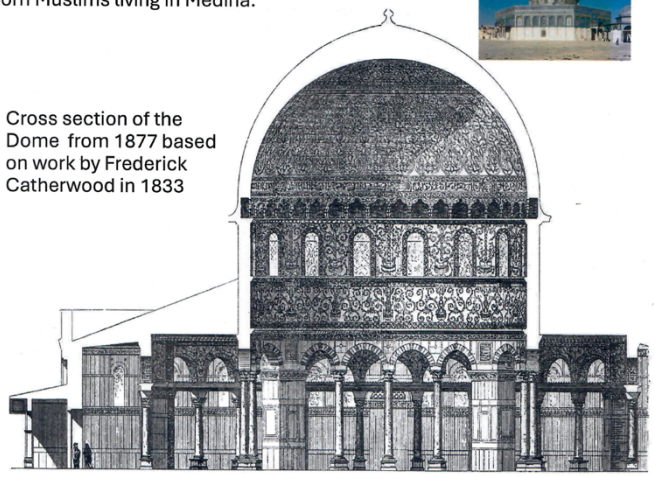

3. JERUSALEM: DER FELSENDOM.

3) Bijdrage Theo Kester (theodorus.kester@gmail.com)

WAAR MOEST DIE BRIEF NAAR TOE?

In 1880 is er een brief verstuurd van Ghourieh-Caïro naar – zo het lijkt – 'Stakan'. Toch is deze brief op het juiste adres aangekomen. In Bombay heeft men onderzocht, waar de brief moest worden besteld. Daarom is de brief voorzien van een '*F.P.O. (=Field Post Office) – Enquiry-Office'*-stempel uit Bombay.

Hieronder behandel ik een aantal kenmerken van de brief:

- De brief is verstuurd op 28-10-1880 vanuit Ghourieh-Caïro naar Isphahan. Aan de hand van de poststempels op de brief is de afgelegde route te reconstrueren:
  - Ghourieh-Caïro 28-10-1880
  - Caïro-Départ 28-10-1880
  - Suez-Arrivée ??-10-1880
  - F.P.O. (Field-Enquiry-Office) - Enquiry Office Bombay 9-11-1880 (jaartal toegevoegd)
  - Bouchir 29-11-1880 (jaartal toegevoegd). Poststempels van Perzië uit die tijd kenden geen jaartallen.
  - Geen aankomststempel Isphahan. Indien de brief voorzien is van een stempel Bouchir, dan is er zelden een aankomststempel gezet van de plaats zelf. De afstand Bouchir-Isphahan bedraagt overigens zo'n 600 km. De eerste trein in Iran reed pas 100 jaar geleden. De afstand werd overbrugd met postkoetsen.
  - De afgelegde route. Over land: Caïro-Suez. Over zee: Suez-Bombay en Bombay-Bouchir. Over land: Bouchir-Isphahan.
- Zoals gebruikelijk bij brieven uit Perzië/Iran staat de plaats, waar de brief moest worden bezorgd, rechtsboven of boven-in het midden op de envelop vermeld. Dat is ook hier het geval.
- In het blauw omkaderde gedeelte staat: 'in Isphahan' (= 'daar esfehan' = در اصفهان).
  Waarschijnlijk beschikte het FPO over een medewerker, die de Perzische taal machtig was.

- Degene die de brief schreef, heeft het Perzisch rechtstreeks in het Latijnse schrift omgezet. In het Perzisch schrift worden niet alle klinkers geschreven. Dus de schrijver van de brief heeft de eerste letter van Isphahan maar weggelaten. De medewerker van het FPO heeft in een violetkleurig schrift de plaatsnaam toegevoegd, zoals Isphahan internationaal bekend staat (De Iraniërs noemen de stad Ésféhan).
- In Perzië was het usance om de datum van verzenden door de schrijver van de brief op de envelop te zetten. Er staat ۹۸, zijnde '98', in een datumveld op de brief, dus 1298 in de Perzische jaarrekening (=1879/1880).
- De brief is voorzien van twee Egyptische zegels (nummer 26 in een strip van twee). De frankeerwaarde bedraagt 2 piaster.

De bovenstaande brief had ik al in mijn verzameling. Maar tijdens de beurs Filanumis kreeg ik een tip van Jan van Zellem dat er bij een stand ‘inkomende brieven Iran’ te koop waren. Ik eropaf en onmiddellijk het setje van zo’n 70 brieven voor €100 gekocht. Het was – ik geef het toe - een ijzersterke tip van Jan en wel om twee redenen: bepaalde brieven die ik nu in bezit heb, worden op Delcampe voor € 80-100 te koop aangeboden. Daarnaast heeft een groot gedeelte van de brieven betrekking op post naar Isphahan in de periode globaal 1880-1925. Hieruit is het mogelijk een kenmerkende postroute en derhalve stempelpatroon af te leiden.

Een typisch voorbeeld van deze postroute staat hieronder weergegeven (afb. hieronder). Op de envelop staan de volgende stempels weergegeven. De kenmerkende *route*-stempels zijn:

- Chouria (Caïro), 3-3-1896 (=de vertrekstempel)
- Caïro, 3-3-1896 (niet goed leesbaar)
- Sea Post Office, 9-3-1896
- Bouchir, 27-3-1896
- Geen aankomststempel plaats van bestemming in Perzië/Iran

Op vrijwel alle brieven, overigens niet op deze, staat ‘via Bombay’ of ‘via India’ op de voorkant van de envelop aangegeven. Verder zijn er locatie-aanduidingen boven aan de voorkant van de envelop in Farsi (Perzisch), maar voor mij slechts gedeeltelijk te ontcijferen.

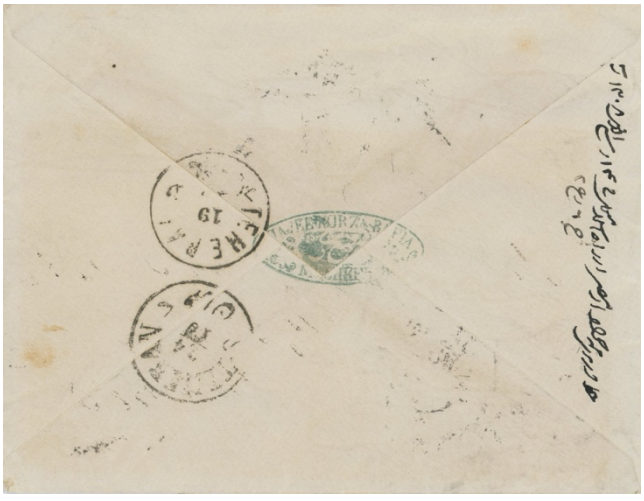

Het viel mij op dat er twee brieven waren die niet voldeden aan dit gebruikelijke patroon. *De eerste brief* is in 1890 verzonden naar Isphahan (afb. hierboven) Naast de stempels Caïro, dd 17-9-1890, zijn er twee stempels gezet in Teheran: 19-10 (?) en 24-10 (?). Bovendien is op de envelop niet aangegeven ‘via Bombay’. Overigens tref je dit niet op iedere envelop aan.

De tweede brief is vanuit Assioet verzonden naar Isphahan (afb. hieronder). Op de envelop zijn drie stempels gezet: Assioet, dd 7-2-1893, Constantinople-Galata-arrivée, dd 13-2-1893, en Constantinople-Galata-départ, dd. 13-2-1893. Op de brief is 'Via Bombay' aangegeven, maar die route heeft de brief (waarschijnlijk) nooit gevolgd. Buiten de genoemde stempels is op de brief geen enkele stempel aangebracht. Op zijn minst had ik één stempel uit Perzië/Iran verwacht.

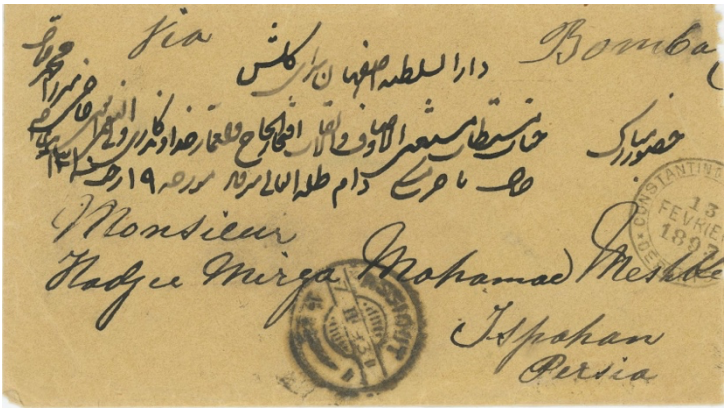

Ik heb nog nagegaan, of er in de periode 1890-1893 problemen waren met het Suezkanaal of met de scheepvaartverbinding Suez-Aden-Bombay-Bouchir. Ik heb niets kunnen vinden. Wie heeft er suggesties om deze twee puzzels op te kunnen lossen?

Het automaat postzegelboekje van Jordanië — Avo Kaplanian — Auteursrecht ©

Op 16 december 1980 gaf Jordanië zijn eerste postzegelboekje uit voor gebruik in speciale automaten op het hoofdpostkantoor van Amman. Hoewel er later nog enkele andere boekjes werden uitgegeven, zoals de "Endangered Species" en "Tourism" (beide in 2000), was dit eerste boekje met het portret van koning Hoessein het enige dat in automaten werd gebruikt.
Dit boekje bevat vijf blokken van vier zegels van de volgende coupures: 25, 40, 50, 75 en 125 fils (MiNr. A1127–C1127,1 SG 1268–1272, *afb. 2*). Het boekje meet 68×45 mm, heeft vijf transparante tussenstroken die de blokken van elkaar scheiden en is aan de rechterkant gestikt. De voorkant, in het zwart, toont het koninklijke Jordaanse embleem in een cirkel met een duif die een brief in zijn snavel draagt. De Arabische tekst op een brug in het midden van de cirkel luidt "البريد الأردني" (*al-barīd al-ʿurduni*, d.w.z. Jordan Mail). Op de achterzijde zien we een illustratie van de 20 fils *Dome of the Rock* stempel (MiNr. 297 of 327, SG 426 of 453) met de zin "البريد في خدمة المواطن" (de post in dienst van de burger). Aan de binnenkant van de rechteromslag bevindt zich een tarievenlijst voor het verzenden van brieven van verschillende gewichten naar verschillende bestemmingen. De binnenkant van de achterkaft toont een lijst met vier instructies met betrekking tot het correct versturen van brieven in het algemeen. Omdat de zegelblokken verticaal en horizontaal guillotine-gesneden waren, vertonen de zegels zeer zichtbaar de door het snijproces ontstane perforaties (*afb. 1*).

Gebruik op brieven

Op de volgende pagina's toon ik deze boekjesstempels zoals ze lokaal en internationaal gebruikt werden. Als we naar de stempels kijken, zien we dat ze bijna allemaal in de verschillende postkantoren van Amman zijn aangebracht. Slechts weinigen dragen de stempels van andere dan Amman-kantoren. Mijn theorie is dat in dit geval dergelijke boekjes in Amman werden gekocht en dat de brieven met deze postzegels in andere steden of dorpen werden verzonden.

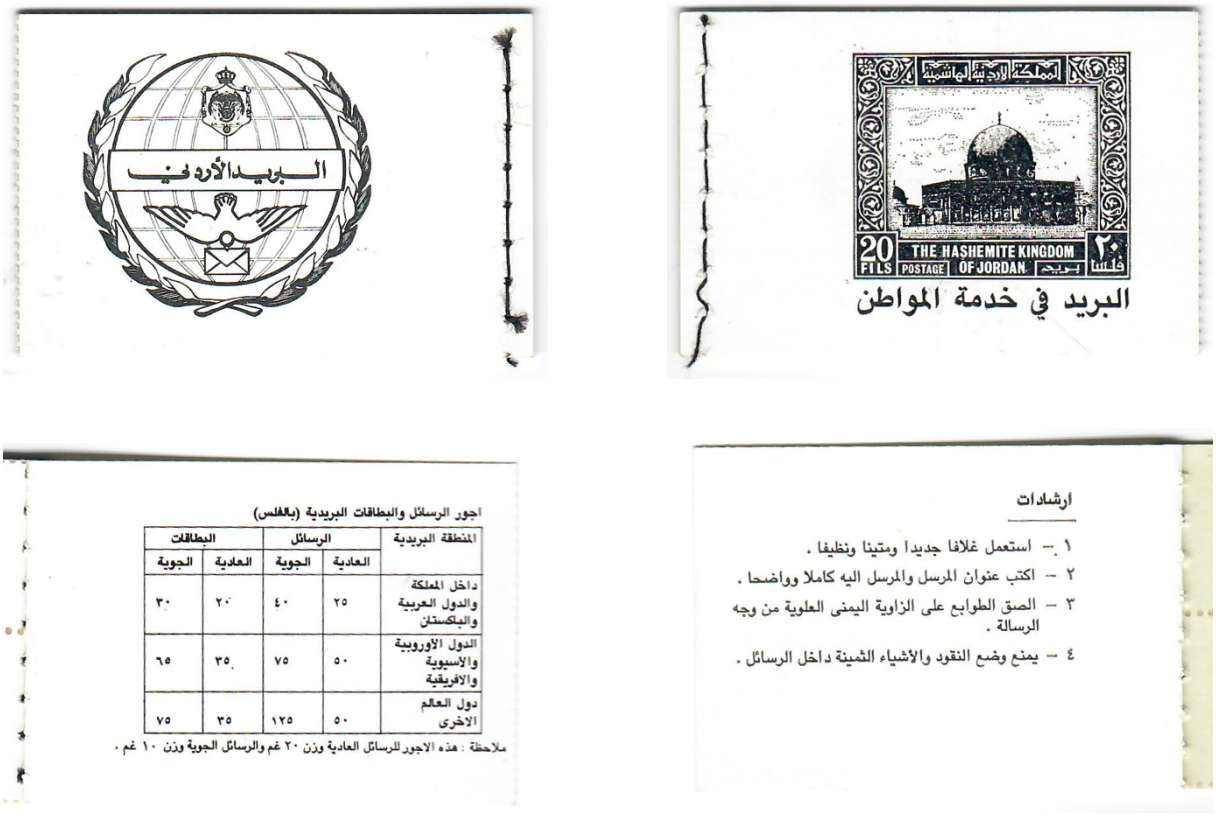

Afb. 1–1d: De voor- en achterkant van de omslag (gedrukt in zwart-wit) met de achterkant.

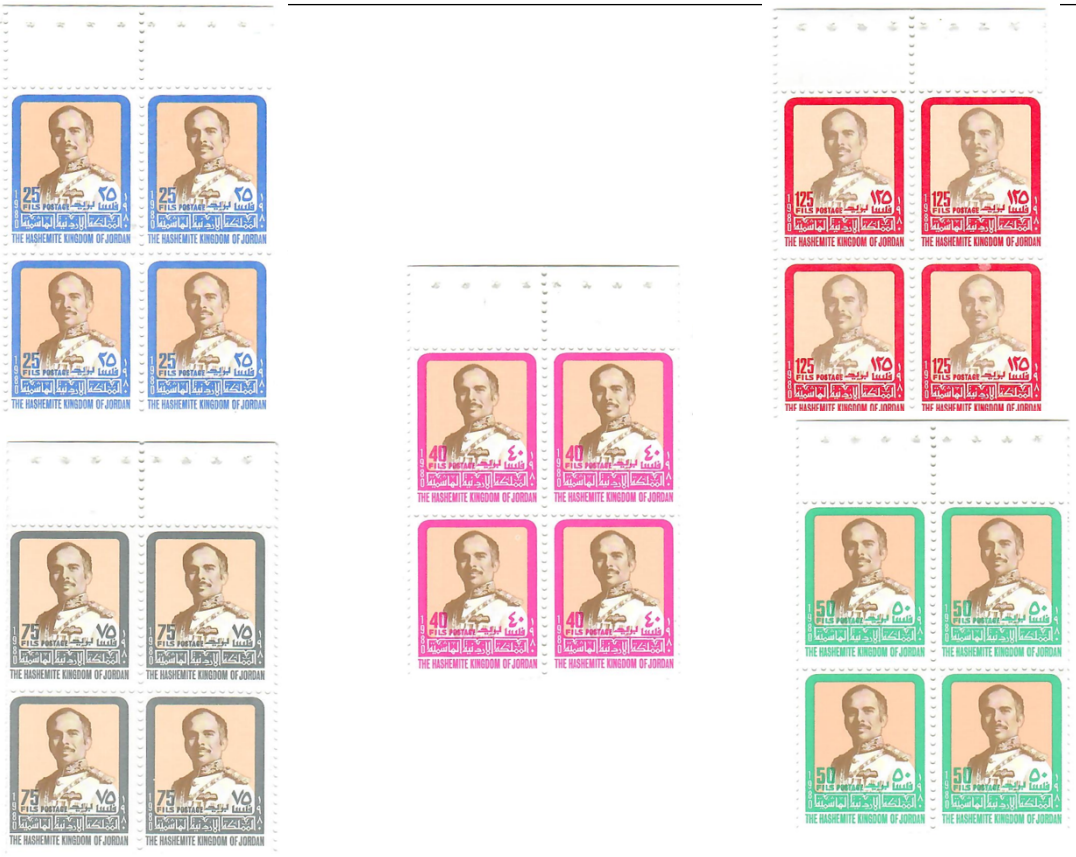

Afb. 2 t/m 2d: De vijf blokken met elk vier zegels: 25, 40, 125, 75 en 50 fils.

Fig. 3: Aangetekende brief verzonden op het postkantoor van Jebel Amman op 25.03.1981 naar Brighton, Engeland, Gefrankeerd met een blok-van-vier van de 50 fils postzegelboekje. Zie de rechterkant ongetand dit is de geguillotineerde zijkant

Fig. 4: Aangetekende brief verzonden in het postkantoor van Amman op 26.09.1981 naar Scarborough, Canada, Gefrankeerd met twee horizontale paren van 125 fils en een paar van 50 fils, wat het juiste tarief van 600 fils oplevert. Alle zegels zijn uit het postzegelboekje

Fig. 5: Luchtpostbrief verzonden vanuit het hoofdpostkantoor van Amman op 21. [?] .1986 naar Amsterdam. Naast de 60 fils voorgedrukte postzegel wordt de brief opgewaardeerd met nog eens drie zegels, waardoor het totaal op 200 fils komt. De zegel van 40 fils komt uit het boekje

Fig. 6: Een kleurrijk aangetekende brief verzonden in Amman naar Washington, VS, gefrankeerd met vier blokken van vier: twee van de waarde van 50 fils en één van elk 25 fils en 125 fils, wat een totaal van 1.000 fils maakt, d.w.z. één Jordaanse Dinar. Alle stempels zijn afkomstig uit de boekjes

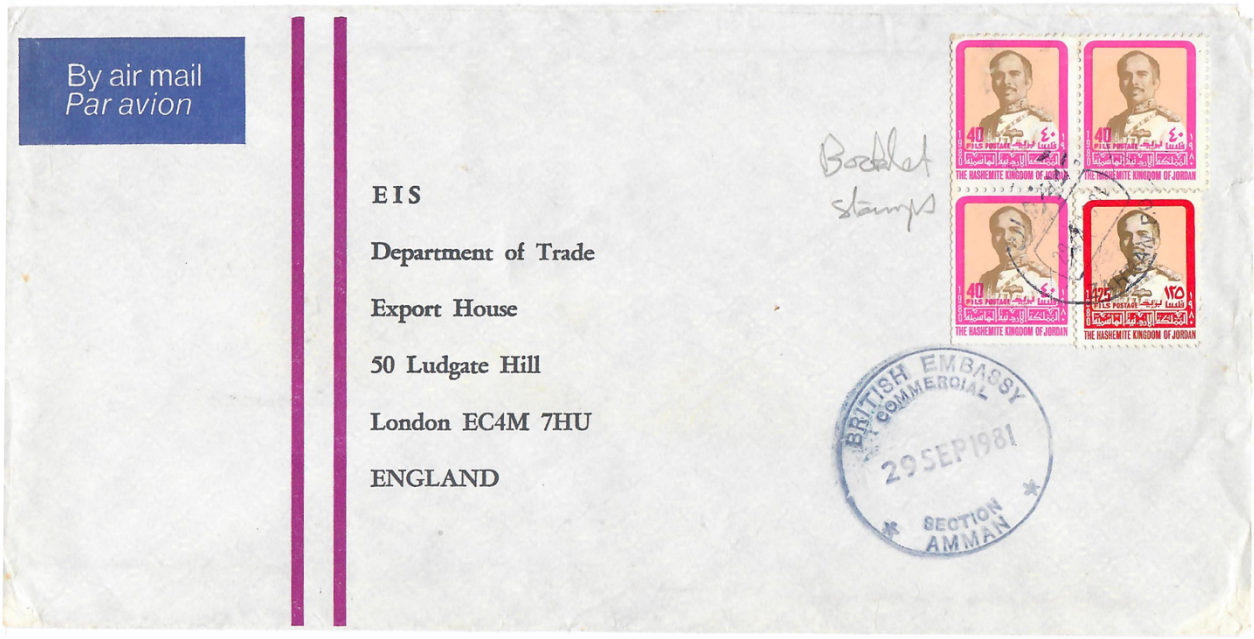

Fig. 7: Een brief verzonden door de Britse ambassade in Amman op 29.09.1981 naar Londen, gefrankeerd met drie zegels van 40 fils en één zegel van 125 fils.

Fig. 8: Aangetekende omslag verzonden in Amman op 18 oktober 1981 naar Kassel, West-Duitsland en gefrankeerd met zes 50 fils en één 25 fils postzegel. Allemaal uit het boekje van 1980. Zie de geguillotineerd-gesneden zijkanten van de postzegels.

Fig. 9: Een ongewone luchtbrief met een voorgedrukte postzegel van 50 fils, opgewaardeerd met een postzegel van 5 fils en één van 25 fils. De blauwe 25 fils stempel is een zegel uit het boekje

Fig. 10: Aangetekende brief verzonden op het postkantoor van Sports City in Amman naar Brentford, Groot-Londen, gedateerd in het Arabisch januari 1982, gefrankeerd met twee 125 en drie 25 fils boekjeszegels.

Fig. 11: Aangetekende brief gepost in Irbid naar Frankfurt, Duitsland op 3.03.1996 (een zeer late datum) en gefrankeerd met een 500 fils *Arch of Adrian* zegel plus twee paar van de 25 fils en 75 fils boekjeszegels

Opmerkelijke zegels — Redactie

Heropening van het Grieks-Romeins Museum in 2023 (let op: na een **renovatie van 18 jaar**) in Alexandrië, Egypte: Cat. nummer Yvert 2419-2425; Categorie jubileumzegel; Tanding 14; Druktechniek offset; Waarde 7 x 10 Egyptische pond; Uitgiftedatum: 10-11-2023

In het volgende nummer verder met het brieventoernooi en met uw inzendingen!!